

Velka Popova

(Bulgaria, Konstantin Preslavsky University of Shumen)

One Forum – Many Ideas

A Round Table Bulgarian Studies in the Modern World – Challenges and Opportunities

Abstract: This paper presents the hybrid round table on *Bulgarian Studies in the Modern World – Challenges and Opportunities* held at the University of Shumen on 12 November 2022 under the National Scientific Programme *Development and Promotion of Bulgarian Studies Abroad*. Participants from 13 countries discussed the problems of Bulgarian studies in the modern world and shared their experiences and ideas.

Велка Попова

(България, Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“)

Един форум – много идеи

Кръгла маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“

Отиващата си 2022 година беше белязана със събития като Националната конференция „Език свещен“ (Пловдив, 22 юни) и Международния форум за кирилицата „... И ний сме дали нещо на света“ (София, 7 ноември), посветени на българистиката. В този контекст на 12 ноември 2022 г. в Шуменския университет се проведе Кръглата маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“. Конкретният повод беше стартираната през септември 2022 г. Национална научна програмата „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ (ННП *Българистика*), създадена в отговор на създадената в сложните условия на съвременния свят необходимост от целенасочена подкрепа на хората, посветили се на каузата да направят разпознаваема българската наука и култура зад граница.

Организатор на Кръглата маса беше екипът на Шуменски университет в Националния консорциум ННП *Българистика*, като в тази инициатива се включиха също така и членове на Изпълнителния съвет на Програмата като чл.-кор. проф. Александър Костов (БАН) и проф. д.ф.н. Любка Липчева-Пранджева (ПУ „Паисий Хилендарски“), както и националният координатор доц. Елка Трайкова (БАН). Посветен на проблемите на българистиката в чужбина и възможните пътища за повишаване на интереса към изучаване на българския език, литература, история, изкуство, наука и култура, форумът беше реализиран съвсем скоро след стартирането на ННП *Българистика*. Това беше предположено от необходимостта потенциалните потребители на Програмата не просто да получат навременна информация за предлаганите възможности, а и да имат възможност още от самото начало да бъдат преки участници и своеобразен коректив в планирането на основните дейности със споделянето на опит, рационални предложения и очаквания.

На Кръглата маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“ си дадоха среща над 60 изследователи от България, Румъния, САЩ, Италия, Норвегия, Молдова, Украйна, Турция, Унгария, Русия, Азербайджан, Китай, Великобритания. Факт, който сам по себе си говори за мащабите на интереса и на загрижеността за съдбата на българистиката от страна на хората на духа от различни точки на нашата планета. Същевременно широкият професионален и научен профил на групата участници даде възможност към дискуссионните проблеми да се подходи от различни гледни точки в духа на интердисциплинарността в съвременната наука. Включиха се знакови за чуждестранната българистика учени като проф. Ронел Александър (Калифорнийски университет в Бъркли, САЩ), проф. Ирина Седакова (Институт по славянознание при РАН, Русия), проф. Илияна Кръпова (Университет Ка' Фоскари във Венеция, Италия) и др. На форума присъстваха български лектори в чужбина, млади изследователи и преподаватели, работещи в българистични центрове в различни страни.

Академичната общност в България беше също солидно представена в лицето на изследователи с разнообразен профил от областта на хуманитаристиката, което може да се определи като добър знак за тяхната грижа и готовност да се включат в благородната кауза на ННП *Българистика*. Като значим за събитието трябва да се отбележи и фактът, че в групата на най-младите участници се включиха и десет студенти и докторанти. Осезаемо беше и административното представяне на БАН и българските висши учебни заведения, намерило израз в участието на ръководители на институти и секции, катедри и факултети.

В сценария на Кръглата маса, проведена в хибриден формат, бяха включени официално откриване, два работни панела и закриване на форума (вж. [Програма на Кръглата маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“](#)). Символично домакинството на събитието беше поверено на Лабораторията по приложна лингвистика „Аксела Лазарова“ при Катедрата по български език на Шуменския университет. Още в самото начало на форума беше определена основната линия в разгръщането на предварителната програма в отделните доклади, изказвания, дискусии, а именно вписването им в границите, определени от поставената за тематизиране проблематика, а именно – предизвикателствата и потребностите на чуждестранните българисти и възможностите, които се отварят пред тяхното разрешаване с програми като ННП *Българистика*.

Първият панел обхваща доклади, достатъчно различни в същността си по начин, по който те се превърнаха в своеобразно начало на разгрънатата във втория панел и в дискуссионните блокове разнообразна проблематика. Така, ако изложените от Ронел Александър идеи, гарнирани с представянето на оригинални ценни ресурси, поставиха елегантно на дневен ред проблемите на осигуряването на преподавателската и изследователската дейност на чуждестранните българисти с достъпни материали, то докладите на Таня Иванова-Съливан и Григор Григоров, маркиращи сложността съответно на феномените български език и българска диаспора, въведоха втората линия в разгрънатия се след това сценарий, в рамките на която се дискутираха възможностите и адекватните начини за пълноценното разгръщане на българистиката.

А между основните блокове като своеобразен мост се открие докладът на доц. Елка Трайкова „Националната научна програма *Развитие на българистиката в чужбина*“. В него бяха очертани проблемите на българистиката през последните десетилетия и в този контекст бяха представени параметрите и възможностите на ННП *Българистика*. Беше отбелязано, че в новосъздадения национален консорциум са обединени академични институции с опит и професионален капацитет, а именно БАН и класическите български университети, които ще работят съвместно в няколко основни насоки, наме-

рили конкретни измерения в няколко тясно специализирани работни пакета. Като най-важна за стартовата фаза на ННП *Българистика* доц. Трайкова откри задачата, свързана със събирането на достатъчно информация за целевата група, за нейните проблеми и потребности, което би било добра основа за пълноценното разгръщане на същинската част от Програмата. При това тя отчете значимостта на форуми като настоящата Кръгла маса, на които чуждестранните българисти ни дават възможност „да видим българистиката в чужбина такава, каквато е“ (според думите на авторката на доклада). Същевременно споделените от участниците във форума идеи биха били полезни не само за оптимизирането на подготвяното по Програмата анкетно проучване на състоянието на съвременната българистика в чужбина, но и на разработваните ресурси и учебници. Във връзка с това беше коментирана отново идеята за създаването на учебници, които не би трябвало да са универсални по своя характер, а специализирани с оглед нуждите на различните потребителски групи. Същевременно, както отбеляза доц. Трайкова, ННП *Българистика* е насочена и към самите колеги българисти, които работят в чужбина. За тях са предвидени специализации и изследователски престои в България, финансово подпомагане на издаването и преводите на различни езици на българистични трудове и т.н. Сред образователните приоритети на Програмата е създаването на универсални учебни стандарти за обучение по български език в чужбина, както и разработването на съвместни магистърски и докторски програми. В планираната пъстра палитра от дейности е предвидено място и за конференции, кръгли маси, работни срещи, тематични семинари, учебни екскурзии и др. В този ред на мисли беше предложено и да се възобновят мащабните форуми по българистика, което би спомогнало да се поддържа и разширява мрежата от връзки, както и да се осигурява непрекъсната синхронизация в дейността на българистите. Елка Трайкова изрази надежда за пълноценната реализация на ННП *Българистика* в рамките на предвидените 3 години, като при това отбеляза като необходимо условие хармоничното взаимодействие на партньорите от Консорциума, държавните институции и представителите на целевата група.

Докладите от двата панела представиха богата мозайка от разнообразните приноси и проблемите на чуждестранната българистика в Италия, Китай, САЩ, Украйна, Унгария и Турция. А в центъра на дискуссионните блокове попаднаха главно сериозните предизвикателства, пред които е изправена българистиката в нашето сложно съвремие, както и възможностите и пътищата за преодоляването им. Така напълно естествено във фокуса на дискусиите се оказа ННП *Българистика*, в резултат на което участниците във форума поставиха много конкретни въпроси, а също така коментираха предложенията и идеите, представени в докладите.

В хода на докладите и изказванията ясно се откриха важни акценти, които се оказаха в хармонично съответствие с планираните дейности на ННП *Българистика*. Така обсъжданият по време на форума проблем за преодоляването на парциалността в досегашната подкрепа на българистиката по пътя на създаването на последователна цялостна политика вече се оказа заложен като основна задача на Програмата, свързана с разработване на *Стратегия за развитие и утвърждаване на чуждестранната българистика*. В този контекст специално внимание беше обърнато на привличането на повече млади хора, както и на прилагането на диференциран подход в хода на създаването на образователни програми и ресурси с оглед на разнообразния профил на групата на българите в чужбина.

Други не по-малко важни дискутирани по време на Кръглата маса проблеми са свързани както с осигуряването на достъпна и пълна информация за съществуващите българистични приноси, които на този етап се характеризират с висока степен на разпиряност, така и с разширяването на дигиталните образователни и изследователски ресур-

си, предоставяни свободно на потребителите. Във връзка с това беше коментирана налялата необходимост от спешно създаване на уебсайт на ННП *Българистика* за навременната информированост на целевата група.

От казаното дотук, може да се обобщи, че е необходимо и полезно организирането на форуми като Кръглата маса „Българистиката в съвременни свят – предизвикателства и възможности“, на която си дават среща българисти от различни страни, от различни поколения, от различни направления. При това на този форум беше споделян не само натрупаният в традициите на съответните центрове опит, а бяха представени и популяризирани дигитални ресурси, полезни за разгръщането и на преподавателската, и на изследователската дейност. В това отношение силен заряд за една бъдеща среща се съдържа в изказването на проф. Лучия Антонова – директор на Института за български език към БАН, с което интересът на участниците във Кръглата маса беше насочен към богатите бази с данни на Института за български език.

С докладите на Илияна Кръпова (Италия), Биен Пусин (Китай), Садък Хаджъ (Турция) и Сергей Пачев (Украйна), представени в работата на втория панел от Кръглата маса, ясно се показаха пъстротата и спецификите на чуждестранната българистика в различни страни. В този контекст, в дискусияния блок се постави проблемът за прилагането на диференциран, отчитащ реалните условия, подход при избора на адекватни работещи методи на преподаване, което би било добра база за привличане на повече студенти и докторанти към областта на българистиката. Тези разисквания се вписаха съвсем естествено в една по-обща тема, касаеща търсенето на пътища за преодоляването на маргинализацията на българския език, история и култура във висшите училища зад граница.

С официалната заключителна част на Кръглата маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“ закриването на форума се трансформира в поставяне на своеобразно ново начало на взаимодействието между всички, за които Българистиката е кауза, на която си заслужава да се посветиш.

Предложеното тук представяне на Кръглата маса няма претенцията за изчерпателност, тъй като един малък текст не може да побере в своя обем цялото богатство на обсъжданите теми и обменените идеи. Направените констатации и ценни предложения по време на форума обаче със сигурност биха били полезни за оптимизирането на съществуващите и в разработването на нови национални програми, насочени към преодоляването на маргинализацията на Българистиката и за издигането на нейния авторитет на международната сцена. Същевременно те биха били оптималния ориентир за всички, които са посветили своя професионален път на Българистиката. Това мотивира и решението на шуменския екип в ННП *Българистика* да даде свободен достъп до видеозаписа на Кръглата маса „Българистиката в съвременния свят – предизвикателства и възможности“, публикуван в YouTube канала на Лабораторията по приложна лингвистика „Аксела Лазарова“ на Шуменския университет – <https://www.youtube.com/watch?v=8ktZSUUVVIE>